

РОЗВИТОК ФАКТОРИНГОВОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

УДК 339.178.3(477)

Турлапов. В. В., студент 3 курсу
факультету економічної інформатики
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Ринок факторингу України є досить молодим. Не всі факторингові компанії здійснюють свою діяльність, лише менша частина з них. У зв'язку із тим, що характерною рисою для факторингу є те, що фінансування є беззаставним та необмеженим по часу дії договору, проведення таких операцій спричинило масові невиплати боргів. Через це збільшення обсягів фінансування залишалось довгий час проблематичним через нестійкий фінансовий стан факторів. На сьогодні у виграшному положенні перебувають ті факторингові компанії, які розпочали активну діяльність на ринку з 2009 р. (після проходження піку фінансової кризи), оскільки вони не мають значних обсягів проблемної заборгованості та можуть активно розвиватися, надаючи затребувані фінансові послуги [1,2].

На офіційному сайті регулятора ринку – Державної комісії з регулювання ринку фінансових послуг – статистична інформація по ринку факторингу була актуалізована станом на кінець третього кварталу 2015 р. Аналіз статистики ринку показав, що активність фінансових компаній на ринку факторингових послуг України дещо зросла у четвертому кварталі 2013 р. Так, обсяг укладених угод такими компаніями став рекордним, у цьому році ., і склав 5,2 млрд. грн. (більше шести тисяч укладених договорів).

Станом на 30.09.2015 в Державному реєстрі фінансових установ міститься інформація про 378 фінансові компанії (у 2010 р. – 72 компанії), які мають право надавати послуги факторингу. Протягом 9 місяців 2015 року фінансові компанії уклали 9 544 договорів факторингу на загальну суму 11 561,3 млн. грн., виконали 8 548 договорів на суму 12 894,4 млн. грн. Діючими на кінець 3 кварталу 2015 року залишалося 7 278 договорів факторингу.

Динаміка кількості та вартості укладених фінансовими компаніями договорів факторингу наведена на рис. 1.

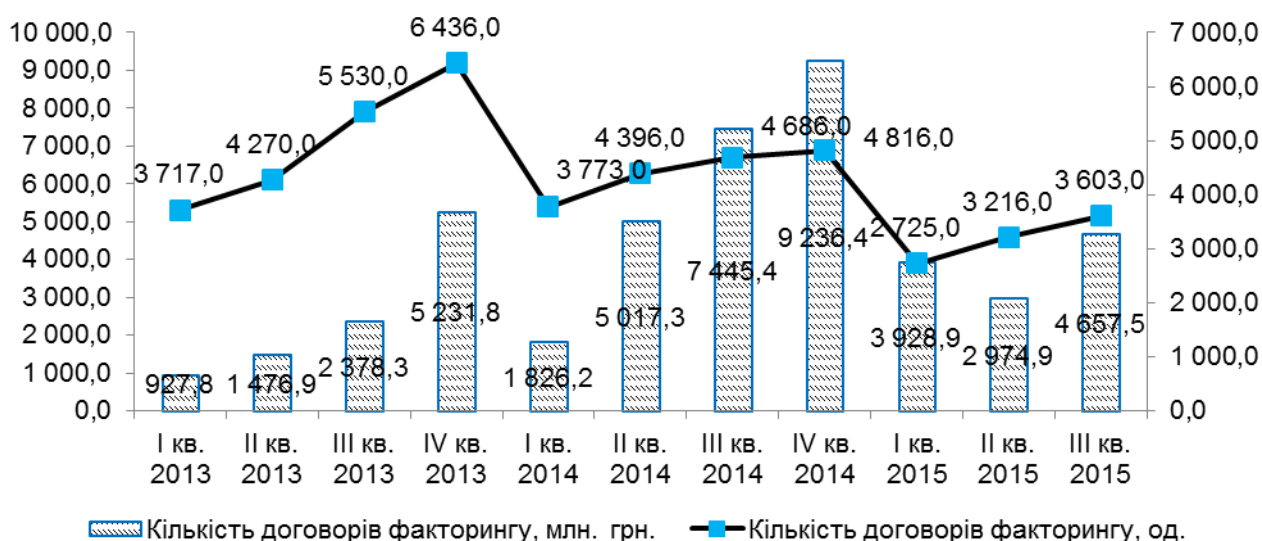

Рис. 1. Динаміка надання фінансовими компаніями послуг факторингу

Кількість договорів факторингу, укладених протягом 9 місяців 2015 року, становила 9 544 одиниці, що на 25,8% (3 311 одиниць) менше порівняно з цим показником аналогічного періоду 2014 року. Вартість договорів факторингу становила 11 561,3 млн. грн., що на 19,1% (2 727,6 млн. грн.) менше порівняно з аналогічним періодом минулого року.

Важливим показником, який характеризує факторингові послуги, є джерела їх фінансування (табл. 1, рис. 2.)

Таблиця 1
Джерела фінансування укладених факторингових операцій, млн. грн.

Джерела фінансування	9 місяців 2013	9 місяців 2014	9 місяців 2015	Темпи приросту (9 місяців 2015/ 9 місяців 2014)	
				Абсолютний	%
Власні кошти	2 294,6	8 139,7	9 491,3	13 516	16,6
Позичкові кошти юридичних осіб (крім банківських кредитів)	228,6	518,7	999,8	481,1	92,8
Банківські кредити	2 194,1	4 561,1	733,9	-3 827,2	-83,9
Інші джерела	90,4	1 068,9	336,3	-732,6	-68,5
Всього	4 807,7	14 288,9	11 561,3	-2 727,6	-19,1

Станом на 30.09.2015, порівняно з відповідною датою 2014 року, відбулося збільшення фінансування факторингових операцій за рахунок:

- власних коштів на 16,6% (1 351,6 млн. грн.);
- позичкових коштів юридичних осіб (крім банківських кредитів) на 92,8% (481,1 млн. грн.).

В той же час, відбулося зменшення фінансування факторингових операцій за рахунок банківських кредитів на 83,9% (3 827,2 млн. грн.).

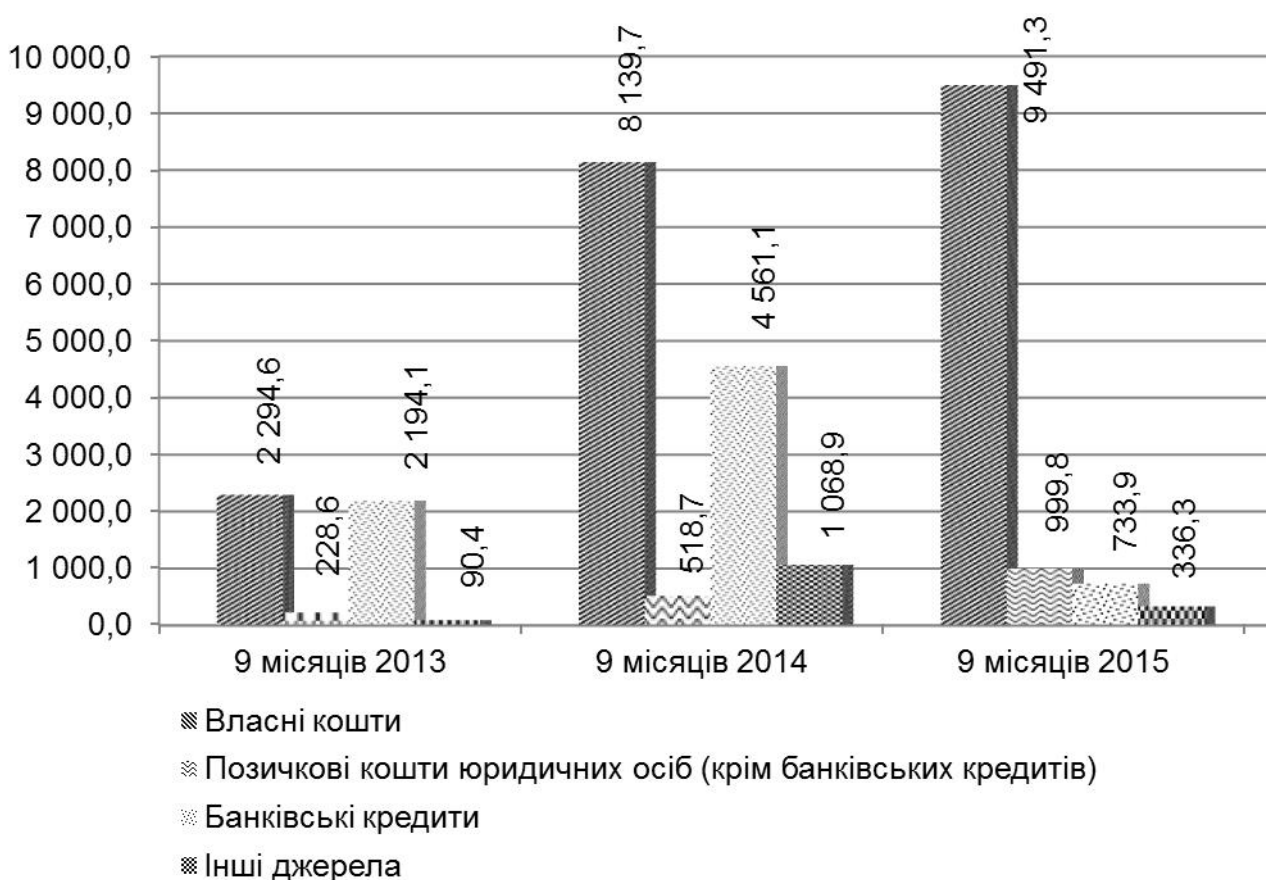

Рис. 2. Джерела фінансування факторингових операцій, млн. грн.

Динаміка структури джерел фінансування факторингових операцій за 9 місяців 2013 - 9 місяців 2015 рр. є досить нестійкою та істотно коливається, в першу чергу за рахунок зміни частки власних коштів та банківських кредитів.

За 9 місяців 2015 року частка власних коштів становить 82,1% і є найбільшою в структурі джерел фінансування, що на 25,1% вище даного показника за відповідний період минулого року (57,0%).

Станом на 30.09.2015 частка банківських кредитів становить 6,3%, що на 25,6% менше ніж за відповідний період 2014 року (31,9%).

Обсяг позичкових коштів юридичних осіб (крім банківських кредитів) порівняно з показником на відповідну дату 2014 року збільшився на 5% та становить 8,6% від загальної суми джерел фінансування.

Розподіл за галузями обсягів наданих фінансових послуг за укладеними договорами факторингу наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Розподіл договорів факторингу за галузями, млн. грн.

Назва галузі	9 місяців 2013	9 місяців 2014	9 місяців 2015	Темпи приросту (9 місяців 2015/ 9 місяців 2014)	
				Абсолютний	%
Будівництво	2,5	68,8	86,8	18,0	26,2
Добувна промисловість	0,0	0,1	0,0	-0,1	-100,0
Легка промисловість	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Машинобудування	0,3	0,0	0,0	0,0	-
Металургія	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Сільське господарство	17,3	1,3	17,6	16,3	1 253,8
Сфера послуг	91,7	231,6	212,0	-19,6	-8,5
Транспорт	1,7	3,0	50,0	47,0	1 566,7
Харчова промисловість	76,3	87,5	78,1	-9,4	-10,7
Хімічна промисловість	0,1	0,0	0,0	0,0	-
Інші	4 617,9	13 896,8	11 116,8	-2 780,0	-20,0
Всього	4 807,7	14 288,9	11 561,3	-2 727,6	-19,1

Найбільше збільшення продемонстрували укладені договори факторингу за такими галузями, як: транспорт – у 15,7 рази (на 47,0 млн. грн.), сільське господарство – 12,5 рази (на 16,3 млн. грн.).

Як бачимо, за інформацією Державної комісії з регулювання ринку фінансових послуг, на 2015 р. припадає 96% наданого факторингового фінансування припадало на категорію «інші», яку Держфінпослуг у своїх звітах подає без деталізації.

Аналізуючи розподіл укладених фінансовими компаніями договорів факторингу в 2014 та 2015 рр. порівняно із 2013 р., можемо зробити

висновок, що відбувся перерозподіл факторингових операцій за галузями.

Найменшу питому вагу у 2015 р. з укладених договорів факторингу за основними галузями мають сільське господарство (4%), транспорт (11%). Найбільшу – харчова промисловість (18%), будівництво (19%), сфера послуг (48%). Протягом 2015 р. договори факторингу не мали місця в таких галузях, як хімічна, добувна, легка промисловості, машинобудування, металургія [3].

Попри всі зусилля банків, факторинг не набув значної популярності в Україні. Причиною цього є нестабільність вітчизняного законодавства, економічна криза та ін.. Українським банкам слід приділяти більше уваги розвитку факторингу. Адже надання нетрадиційних банківських послуг має чимало переваг для всіх сторін угоди і заслуговує на розвиток у майбутньому. Здійснення таких операцій сприятиме зростанню обсягу інвестицій, швидшому обігу коштів і ефективнішому їх використанню, дасть змогу банкам збільшити прибутки і диверсифікувати ризики. Але у першу чергу треба створити сприятливе середовище для діяльності банків у цій сфері. Без сумніву, активізація ринку факторингових операцій не є джерелом вирішення всіх питань економічного зростання. Проте це реальне джерело для поповнення обігового капіталу фінансового сектору, що однозначно сприятиме розвитку бізнес-процесів у посткризовий період.

Література

1. Науменкова С.В. Ринок фінансових послуг: навчальний посібник / С. В. Науменкова, С.В. Міщенко. — К.: Знання, 2010. -532с.
2. Фурман І.В. Процес формування ринку факторингових послуг в Україні: проблематика та шляхи розширення / Фурман І.В. // Економічні науки. — Луцьк, 2013. – С. 347-352.
3. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/>.

Науковий керівник,
к.е.н.

Остапенко В. М.

Опубліковано в авторській редакції